

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามการรับรู้ของตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูประจำชั้น จำนวน 428 คน ซึ่งทำการสอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยแบ่งเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 224 คน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางจำนวน 140 คน และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 64 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นฉบับที่สมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 384 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.72 การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส ที เอส เอส เอกซ์ (SPSSX) ทาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One - way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

สรุปผลงานวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของครู

สถานภาพโดยทั่วไปของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 เป็นหญิงมากกว่าชาย มีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีวิชาเอกทางค่านวิทยาศาสตร์ รองลงมาได้แก่ สังคมศึกษา ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ตามลำดับ มีประสบการณ์ในการเป็นครูนาน 5 - 10 ปี และทำหน้าที่ครูประจำชั้นมาแล้ว 5 - 10 ปีเช่นเดียวกัน ครูส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ 31 - 40 คน และ 41 - 50 คน ตามลำดับ ปัจจุบันเป็นครูที่ทำการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และคณิตศาสตร์ เรียงจากมากไปหาน้อย

ตามลำดับ ส่วนใหญ่ทำการสอนสัปดาห์ละ 16 - 20 คาบ และยังทำงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอน เช่น งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการการเงินพัสดุ และงานวิชาการ เรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 91.66 และไม่เคยศึกษาวิชาเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมาก่อนจากสถาบันผลิตครู คิดเป็นร้อยละ 52.86 อย่างไรก็ตามครูร้อยละ 83.07 ใ้ตระหนักว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียน

2. บทบาทและการ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1 บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ด้านบริการสุขภาพ และด้านการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพ ส่วนบทบาทของครูในด้านการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

2.2 การ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด พบว่า ครูมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของ เซฟเฟ พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงคู่เดียวเท่านั้น โดยครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยของบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง

เมื่อพิจารณา เปรียบ เทียบ บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการสุขภาพ ด้านการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพ และด้านการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของ เซฟเฟ พบว่า

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ครูมีบทบาทในด้านการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ครูมีบทบาทในด้านการบริการสุขภาพด้านการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและด้านการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. บทบาทและการ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.1 บทบาทของครูโดยส่วนรวมที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามขนาดของโรงเรียนพบว่า บทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาดอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายข้อพบว่า ครูโดยส่วนรวมมีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย 5 ข้อ ดังนี้

- (1) การ เสนอแนะฝ่ายบริหารในการกำจัดขยะให้ถูกวิธี
- (2) การร่วมวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ
- (3) การ เสนอแนะให้มีการปรับปรุงการระบายอากาศในอาคารเรียน
- (4) การ เสนอแนะฝ่ายบริหารในการแก้ปัญหาเสียงรบกวน
- (5) การ เสนอแนะผู้บริหารในการจัดหาอุปกรณ์หรือ เครื่องมือดับเพลิง

เพื่อป้องกันอัคคีภัย

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ตามขนาดของโรงเรียนพบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทาง
 สุขภาพอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

- (1) การดูแลความปลอดภัยในการใช้สนามของนักเรียน
- (2) การเสนอแนะฝ่ายบริหารในการกำจัดขยะที่ถูกต้องวิธี
- (3) การร่วมวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ
- (4) การเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการระบายอากาศในอาคารเรียน
- (5) การเสนอแนะผู้บริหารในการแก้ปัญหาเสียงรบกวน
- (6) การเสนอแนะผู้บริหารในการจัดหาอุปกรณ์หรือ เครื่องดับเพลิง
 เพื่อป้องกันอัคคีภัย

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อม
 ทางสุขภาพอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 5 ข้อ
 ดังนี้

- (1) การเสนอแนะฝ่ายบริหารในการกำจัดขยะที่ถูกต้องวิธี
- (2) การร่วมวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ
- (3) การเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการระบายอากาศในอาคารเรียน
- (4) การเสนอแนะผู้บริหารในการแก้ปัญหาเสียงรบกวน
- (5) การเสนอแนะผู้บริหารในการจัดหาอุปกรณ์หรือ เครื่องดับเพลิง
 เพื่อป้องกันอัคคีภัย

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อม
 ทางสุขภาพอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยจำนวน 3 ข้อ ดังนี้

- (1) การเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการระบายอากาศในอาคารเรียน
- (2) การเสนอแนะผู้บริหารในการแก้ปัญหาเสียงรบกวน
- (3) การเสนอแนะผู้บริหารในการจัดหาอุปกรณ์ หรือ เครื่องดับเพลิง
 เพื่อป้องกันอัคคีภัย

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด โดยส่วนรวมพบว่า ครูมีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- (1) การดูแลให้นักเรียนทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน
- (2) การตรวจและให้คำแนะนำในการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม
- (3) การดูแลจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย
- (4) การดูแลความปลอดภัยในการใช้สนามของนักเรียน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

- (1) การดูแลนักเรียนให้ดื่มน้ำดื่มที่เพียงพอและถูกสุขลักษณะ
- (2) การตรวจและให้คำแนะนำในการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม
- (3) การดูแลจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัย
- (4) การดูแลความปลอดภัยในการใช้สนามของนักเรียน
- (5) การเสนอแนะฝ่ายบริหารในการกำจัดขยะที่ถูกวิธี
- (6) การร่วมวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทุกข้อ

4. บทบาทและการ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน
มัธยมศึกษา

4.1 บทบาทของครูโดยส่วนรวมที่มีต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทต่อการบริการ
สุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ที่มีต่อการบริการสุขภาพเป็นรายข้อพบว่า ครูโดยส่วนรวมมีบทบาทอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และ
มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย 10 ข้อดังนี้

- (1) การให้คำแนะนำและข้อ เสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบริการ
อาหารกลางวัน
- (2) การให้คำแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครองถึงวิธีดูแลนักเรียนที่
เจ็บป่วย
- (3) การติดตามและประ เเมินผลการดำเนินงานบริการสุขภาพใน
โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- (4) การร่วมวางแผนงานการจัดบริการสุขภาพให้แก่นักเรียน
- (5) การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพของนักเรียนให้สมบูรณ์
- (6) การ เสนอแนะผู้บริหารให้มีการจัดทำวัตรบันทึกสถิติการเจ็บป่วย
และอุบัติเหตุ
- (7) การสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้านชุมชน เพื่อร่วมกัน
แก้ปัญหา
- (8) การ เสนอแนะฝ่ายบริหารให้ผู้ประกอบอาหารได้รับการตรวจ
สุขภาพ
- (9) การทดสอบสายตาอย่างน้อยปีละครั้ง
- (10) การทดสอบการได้ยินอย่างน้อยปีละครั้ง

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการบริการสุขภาพ ตาม
ขนาดของโรงเรียน พบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพ
อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 11 ข้อ ดังนี้

- (1) การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- (2) การให้คำแนะนำและข้อ เสนอแนะในการปรับปรุงบริการ
อาหารกลางวัน
- (3) การให้คำแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครองถึงวิธีดูแลนักเรียนที่
เจ็บป่วย
- (4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานบริการสุขภาพใน
โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- (5) การร่วมวางแผนการจัดบริการสุขภาพให้แก่ นักเรียน
- (6) การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพของนักเรียนให้สมบูรณ์
- (7) การ เสนอแนะแก่ฝ่ายบริหารให้มีการจัดทำบัตรบันทึกสถิติ
การ เจ็บป่วยและอุบัติเหตุ
- (8) การสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน ชุมชน เพื่อร่วมกัน
แก้ปัญหา
- (9) การ เสนอแนะฝ่ายบริหารให้ผู้ประกอบอาหารได้รับการตรวจ
สุขภาพ
- (10) การทดสอบสายตาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) การทดสอบการได้ยินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพ
อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยจำนวน 9 ข้อ ดังนี้

- (1) การให้คำแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครองถึงวิธีการดูแลนักเรียน
ที่เจ็บป่วย
- (2) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานบริการสุขภาพในโรงเรียน
อย่างสม่ำเสมอ
- (3) การร่วมวางแผนการจัดบริการสุขภาพให้แก่ นักเรียน

- (4) การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพของนักเรียนให้สมบูรณ์
- (5) การเสนอแนะแก่ฝ่ายบริหารให้มีการจัดทำบันทึกสถิติการเจ็บป่วย และอุบัติเหตุ
- (6) การสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน ชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา
- (7) การเสนอแนะฝ่ายบริหารให้ผู้ประกอบอาหารได้รับการตรวจสอบสุขภาพ
- (8) การทดสอบสายตาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (9) การทดสอบการได้ยินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพ อยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- (1) การสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน ชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา
- (2) การเสนอแนะฝ่ายบริหารให้ผู้ประกอบอาหาร ได้รับการตรวจสอบสุขภาพ
- (3) การทดสอบสายตาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (4) การทดสอบการได้ยินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4.2 การเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด โดยส่วนรวมพบว่า ครูมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของ เซฟ เฟ พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทในด้านการบริการสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงคู่เดียวเท่านั้น

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 12 ข้อ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของ เซฟ เฟพบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
กลาง มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 ข้อดังนี้

- (1) การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- (2) การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพให้สมบูรณ์
- (3) การเสนอแนะฝ่ายบริหารให้จัดทำวัตรบันทึกสถิติการเจ็บป่วย
และอุบัติเหตุ

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
เล็ก มีบทบาทต่อการบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน
12 ข้อ ดังนี้

- (1) การช่วยปฐมพยาบาลนักเรียนที่เจ็บป่วยฉุกเฉินอย่างถูกต้อง
- (2) การนำนักเรียนที่เจ็บป่วยรุนแรงส่งสถานพยาบาล
- (3) การเยี่ยมนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุถึงบ้าน
- (4) การนำนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุส่งกลับบ้าน
- (5) การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- (6) การให้คำแนะนำและขอเสนอแนะในการปรับปรุงบริการอาหาร
กลางวัน
- (7) การให้คำแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครองถึงวิธีดูแลนักเรียน
ที่เจ็บป่วย
- (8) การติดตามและประเมินผลการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน
อย่างสม่ำเสมอ
- (9) การร่วมวางแผนการจัดบริการสุขภาพให้แก่นักเรียน
- (10) การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพของนักเรียนให้สมบูรณ์
- (11) การเสนอแนะแก่ฝ่ายบริหารให้มีการจัดทำวัตรบันทึกสถิติ
การเจ็บป่วย และอุบัติเหตุ
- (12) การสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน ชุมชน เพื่อร่วมกัน
แก้ปัญหา

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน
3 ข้อ ดังนี้

- (1) การนำนักเรียนที่เจ็บป่วยรุนแรงส่งสถานพยาบาล
- (2) การเยี่ยมนักเรียนที่เจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุถึงบ้าน
- (3) การร่วมวางแผนการจัดบริการสุขภาพให้แก่นักเรียน

5. บทบาทและการ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการ
การแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

5.1 บทบาทของครู โดยส่วนรวมที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำ
เกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อ
การสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามขนาด
ของโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรก
สุขภาพและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบาท
ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพ
เป็นรายข้อพบว่า โดยส่วนรวมครูไม่มีบทบาทในข้อใดอยู่ในระดับมาก แต่มีบทบาทอยู่ในระดับ
น้อย 2 ข้อ ดังนี้

- (1) การ เสนอรายชื่อหนังสือ เกี่ยวกับสุขภาพให้บรรณารักษ์ห้องสมุด
สั่งซื้อ
- (2) การจัดทำมุมหนังสือ เกี่ยวกับสุขภาพ โดยจัดหนังสืออ่านเพิ่มเติม
วารสาร เอกสาร เกี่ยวกับสุขภาพไว้ในห้องเรียน

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพ
และการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพตามขนาดของโรงเรียนพบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรก
สุขภาพและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
กลาง ไม่มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพในข้อใดอยู่ในระดับ
มาก และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ครูมีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการ
แนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ แต่ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มี

บทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

- (1) การ เสนอรายชื่อหนังสือ เกี่ยวกับสุขภาพให้บรรณารักษ์ห้องสมุด
สั่งซื้อ
- (2) การจัดทำมุมหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ โดยจัดหนังสืออ่านเพิ่มเติม
วารสาร เอกสาร เกี่ยวกับสุขภาพไว้ในห้องเรียน

5.2 การ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการ
แนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด โดยส่วนรวมพบว่า ครูมีบทบาท
ต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเซฟเฟ ไม่พบว่ามี ความแตกต่าง
ระหว่างคู่ใด

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพ
และการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและ
การแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ข้อ
จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
เล็ก มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ เรื่อง การสอนเนื้อหาสุขภาพในวิชา
ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
เล็ก มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

- (1) การสอนเนื้อหาสุขภาพในวิชาลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี
- (2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลที่ถูกต้องแก่นักเรียน
- (3) การ เสนอรายชื่อหนังสือที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพให้บรรณารักษ์ห้องสมุด
สั่งซื้อ

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด

ขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

6. บทบาทและการ เปรียบ เทียบบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงาน
สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

6.1 บทบาทของครูโดยส่วนรวมที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข
ที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาบทบาท
ของครูที่มีต่อการประสานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน
มัธยมศึกษา ตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีบทบาทต่อการ
ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
ส่วนครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อ
การประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับ
ปานกลาง

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่
เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นรายชื่อพบว่า โดยส่วนรวมครูไม่มีบทบาทในข้อใด
อยู่ในระดับมาก แต่มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ ดังนี้

- (1) การแจ้งผลการเจ็บป่วยของนักเรียนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ
- (2) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ความรู้
ทางสุขภาพแก่นักเรียน
- (3) การแยกนักเรียนที่มีอาการสงสัยว่าจะเป็นโรคติดต่อ ให้เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขตรวจ
- (4) การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เมื่อวางแผนให้บริการ
สุขภาพแก่นักเรียน
- (5) การเยี่ยมเยียนหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นตามโอกาสอันควร
เช่น เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้น เมื่อมีงานพิธี หรืองานวิชาการ
- (6) การ เข้าฝึกอบรมวิจัยบัณฑิตวิทยาลัยกับหน่วยงานกาชาดเพื่อนำความรู้
มาใช้ประโยชน์กับนักเรียน

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อการประสานงาน

กับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน ตามขนาดของโรงเรียน
เป็นรายข้อพบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ไม่มีบทบาทต่อการประสานงาน
กับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนในข้อใด อยู่ในระดับมาก
แต่มีบทบาทอยู่ในระดับน้อยจำนวน 8 ข้อ ดังนี้

- (1) การร่วมมือกับ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินการแก้ปัญหา
สุขภาพ
- (2) ควรแจ้งผลการเจ็บป่วย หรือผลการตรวจโรคให้ผู้ปกครองทราบ
- (3) การแจ้งผลการเจ็บป่วยของนักเรียนให้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ
- (4) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ความรู้
ทางสุขภาพแก่นักเรียน
- (5) การแยกนักเรียนที่มีอาการสงสัยว่าเป็นโรคติดต่อให้เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขตรวจ
- (6) การปรึกษาหารือกับ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อวางแผนให้บริการ
สุขภาพแก่นักเรียน
- (7) การเยี่ยม เยียนหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นตามโอกาสอันควร
เช่น เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นในชุมชน เมื่อมีงานพิธีหรืองาน
วิชาการ
- (8) การเข้าฝึกอบรมการปัจจุบันพยาบาลกับหน่วยงานกาชาด เพื่อ
นำความรู้มาใช้ประโยชน์กับนักเรียน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ไม่มีบทบาทต่อการประสานงาน
กับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนในข้อใด อยู่ในระดับมาก
แต่มีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 ข้อ ดังนี้

- (1) การแยกนักเรียนที่มีอาการสงสัยว่าเป็นโรคติดต่อให้เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขตรวจ

- (2) การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อวางแผนให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน
- (3) การเยี่ยมเยียนหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นตามโอกาสอันควร เช่น เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นในชุมชน เมื่อมีงานพิธี หรืองานวิชาการ
- (4) การเข้าฝึกอบรมการวิจัยพยาบาลกับหน่วยงานกาชาด เพื่อนำความรู้มาใช้ประโยชน์กับนักเรียน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ และมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

- (1) การเยี่ยมเยียนหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นตามโอกาสอันควร เช่น เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นในชุมชน เมื่อมีงานพิธี หรืองานวิชาการ
- (2) การเข้าอบรมการวิจัยพยาบาลกับหน่วยงานกาชาด เพื่อนำความรู้มาใช้ประโยชน์กับนักเรียน

6.2 การเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามขนาดของโรงเรียน พบว่าบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด ครูมีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 11 ข้อ จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเซฟเฟ พบว่า

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

- (1) การอำนวยความสะดวกแก่แพทย์หรือเจ้าหน้าที่ที่มาให้ภูมิคุ้มกันโรค
- (2) การแนะนำถึงสถานบริการทางการแพทย์ในชุมชน
- (3) การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่มาให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน
- (4) การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพ
- (5) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ความรู้ทางสุขภาพ
- (6) การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อวางแผนให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 8 ข้อดังนี้

- (1) การอำนวยความสะดวกแก่แพทย์หรือเจ้าหน้าที่ที่มาให้ภูมิคุ้มกันโรค
- (2) การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มาให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน
- (3) การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพ

- (4) การแจ้งผลการเจ็บป่วยหรือผลการตรวจโรคโดยแพทย์ให้
ผู้ปกครองทราบ
- (5) การแจ้งผลการเจ็บป่วยของนักเรียนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ
- (6) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ความรู้
แก่นักเรียน
- (7) การแยกนักเรียนที่มีอาการสงสัยว่าเป็นโรคติดต่อให้เจ้าหน้าที่
สาธารณสุขตรวจ
- (8) การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อวางแผนให้บริการ
สุขภาพแก่นักเรียน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ เรื่อง การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามการรับรู้ของตนเอง ผู้วิจัยเห็นสมควรอภิปรายผลการวิจัย เฉพาะประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ด้านบริการสุขภาพ และด้านการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในโรงเรียนมัศึกษามีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากเกี่ยวกับงานในด้านการสอน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำการสอนสัปดาห์ละ 16 - 20 คาบ และยังมีงานพิเศษอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบอีก เช่น งานกิจกรรม

นักเรียน งานธุรการ การเงิน พัสดุ และงานวิชาการ นอกจากนี้ครูอาจขาดความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เนื่องจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน (ร้อยละ 91.67) และไม่เคยได้ศึกษาวิชาเกี่ยวกับโครงการสุขภาพ (ร้อยละ 52.86) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เด็ดแก้ว ตีริเศษศิลป์ (2530 : 24) พบว่า ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 73.48 จึงทำให้ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ประกอบกับลักษณะการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีขอบข่ายกว้างขวาง ทำให้ครูไม่สามารถมีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการสุขภาพในโรงเรียนได้ทั่วถึง จึงทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงาน

สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยส่วนรวม พบว่าอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมมติ ครูพันธ์ (2527: 118) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในและนอกโครงการสุขภาพศึกษาสายการศึกษา ประการหนึ่งได้แก่ การขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนิมิตร มิ่งมิตรพิทย์ (2530: 50) พบว่าในเรื่องการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้สอดคล้องกับงานสาธารณสุขมูลฐาน การให้ความร่วมมือกับทางบ้านและชุมชนในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานของชุมชน การปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้นำชุมชนในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นว่าหน้าที่การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร หรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าครูร้อยละ 83.07 ระบุว่าโรงเรียนมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่แล้ว ดังนั้นบทบาทในด้านการจัดดำเนินงานรวมทั้งการติดต่อประสานงานจึง เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงจึงอาจ เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด มีบทบาทในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กยังขาดความพร้อมเกี่ยวกับบุคลากรที่รับผิดชอบ และขาดงบประมาณที่ช่วยสนับสนุน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนในชนบท ซึ่งห่างไกลจากแหล่งบริการสาธารณสุข ทำให้การติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากครูในโรงเรียนทุกคนอย่างจริงจัง ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตัวเมืองและใกล้แหล่งบริการสาธารณสุข การติดต่อขอความร่วมมือเป็นไปได้สะดวก อีกทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

2. บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในแต่ละด้าน

2.1 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูในโรงเรียนมัศึกษามีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ขนาด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ เป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ดังที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525: 37) กล่าวว่า "การบริหารอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ดูแลรักษาและ

ซ่อมแซมอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน" ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เอมอร์ เสาวลักษณ์ (2529: 56) ที่พบว่า การดำเนินงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะนั้น ส่วนใหญ่ผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายบริหาร เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ประกอบกับลักษณะการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพมีขอบข่ายในการจัดดำเนินงานกว้างขวาง เช่น การจัดอาคารสถานที่ สนาม บริเวณโรงเรียน การจัดน้ำดื่ม น้ำใช้ การระบายอากาศ แสงสว่าง การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งโสโครก ตลอดจนการดูแลความปลอดภัยในโรงเรียน ทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษามีการปฏิบัติงานด้านนี้ไม่ทั่วถึง จึงมีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ยังมีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพอยู่ในระดับน้อยในเรื่อง การเสนอแนะฝ่ายบริหาร ในการกำจัดขยะที่ถูกต้อง การร่วมวางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ การเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการระบายอากาศในอาคารเรียน การเสนอแนะผู้บริหารในการแก้ปัญหาเสียงรบกวน และการเสนอแนะผู้บริหารในการจัดหาอุปกรณ์ หรือ เครื่องมือดับเพลิง เพื่อป้องกันอัคคีภัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เป็น เรื่องที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบโดยตรง ครูประจำชั้น มีหน้าที่สอนและมิจานพิเศษอื่น ๆ อยู่แล้ว ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อมบางอย่างยากต่อการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งครูประจำชั้นมีบทบาทเพียง เป็นผู้ดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เท่านั้น จึงทำให้ครูในโรงเรียนมัศึกษามีบทบาทในการร่วมวางแผนดำเนินงาน ตลอดจนการเสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย

เมื่อ เปรียบเทียบบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนมัศึกษานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะต้องพัฒนาและจัดสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จึงทำให้บทบาทของครูที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาดไม่แตกต่างกัน

2.2 บทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูมีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดบริการสุขภาพ เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนถึงร้อยละ 91.66 และไม่ เคยศึกษาวิชาเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนจากสถาบันผลิตครูถึงร้อยละ 52.86 ประกอบกับลักษณะงานด้านบริการสุขภาพ ครูไม่สามารถดำเนินการให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างครูอาจมีทักษะไม่เพียงพอ เช่น การปฐมพยาบาล การตรวจสุขภาพ การบันทึกสุขภาพ การทดสอบสายตาและการทดสอบการได้ยิน เป็นต้น และมีการบริการสุขภาพบางอย่างซึ่งครูไม่สามารถปฏิบัติเองได้ เนื่องจากเกินขีดความสามารถของครู เช่น การให้ภูมิคุ้มกันโรค การตรวจวินิจฉัย และการรักษาพยาบาล เป็นต้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้บริการสุขภาพดังกล่าว จึงทำให้ครูมีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการบริการสุขภาพเป็นรายข้อในเรื่อง การจัดรวบรวมและทำบันทึกสุขภาพของนักเรียน ให้สมบูรณ์ การทดสอบสายตามีละ 1 ครั้ง และการทดสอบการได้ยินมีละ 1 ครั้ง ครูในโรงเรียนมัศึกษามีบทบาทอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิต แก้วมทิทธิ (2526: 104 - 105) เรื่อง "การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" ที่พบว่าโรงเรียนมัศึกษานขนาดกลางกับโรงเรียนมัศึกษานขนาดเล็กยังขาดความพร้อมในการให้บริการเกี่ยวกับบัตรสุขภาพนักเรียน การตรวจ วัดสายตาและการทดสอบการได้ยิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ได้ศึกษาอบรมเกี่ยวกับการบริหารสุขภาพโดยตรง แต่เป็นครูวิชาเอกอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ฯลฯ แต่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น ดังนั้นจึงอาจไม่มีความรู้ และขาดทักษะเกี่ยวกับการบันทึกบัตรสุขภาพ การทดสอบสายตา และการทดสอบการได้ยิน ทำให้ครูไม่สามารถให้บริการสุขภาพในเรื่องเหล่านี้ได้โดยลำพัง จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู อนามัยโรงเรียน หรือครูอื่น ๆ ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องนี้

นอกจากนี้ในเรื่อง การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง บริการอาหารกลางวัน การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานบริการสุขภาพในโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ การร่วมวางแผนในการจัดบริการสุขภาพให้แก่นักเรียน การเสนอแนะฝ่าย บริหารในการจัดทำบัตรบันทึกสถิติการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ และการเสนอแนะฝ่ายบริหารให้ ผู้ประกอบอาหารได้รับการตรวจสอบสุขภาพ พบว่า ครูมีบทบาทอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากการจัดดำเนินงานด้านการบริการสุขภาพในโรงเรียน เป็นส่วนที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบ ของครูประจำชั้นโดยตรง เนื่องจากกรมสามัญศึกษาได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและลักษณะ งานที่ปฏิบัติให้ครูอนามัยโรงเรียนรับผิดชอบ เกี่ยวกับงานพยาบาลขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ การวิจัยของอัศนีย์ แสงวงศ์ (2522: 99) ที่พบว่าผู้บริหารและครูหมวดพลานามัยส่วนใหญ่ มีค่านิยมเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมด้านบริการสุขภาพนี้ควรให้ครูอนามัยโรงเรียนได้รับผิดชอบ

สำหรับเรื่องการให้คำแนะนำบิดา มารดา ผู้ปกครองถึงวิธีการดูแล นักเรียนที่เจ็บป่วยและการสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน และชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา พบว่า ครูมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชนน้อย และไม่มีเวลาพอที่จะให้คำแนะนำแก่บิดามารดาผู้ปกครอง รวมทั้งการสำรวจปัญหาสุขภาพในโรงเรียน บ้าน และชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศักดิ์ เรือนใจมั่น (2518: 133) และปนัดดา จุลเสวก (2528: 57 - 58) ที่ พบว่า ครูมีเวลาติดต่อกับนักเรียนนอกเวลาเรียนน้อยไป และโรงเรียนไม่เคยสำรวจปัญหา และความต้องการของชุมชน

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพตามขนาดของ โรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาดมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการจัดบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อการบริการสุขภาพ พบว่า ครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทต่อการบริการสุขภาพมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่อยู่ในชนบท การคมนาคมไม่สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อารีย์ ศรีสังวาลย์

(2529 : 128) ที่ว่า "โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในสถานที่ห่างไกลจากตัวเมืองหรืออยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่" การประสานงานติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขทำได้ยาก โอกาสที่จะได้รับบริการสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงมีน้อย ครูจึงต้องมีส่วนร่วมบทบาทในการบริการสุขภาพมากขึ้น ดังนั้นนักเรียนส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งบริการสุขภาพจากครูในโรงเรียนเป็นหลัก ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลางมักตั้งอยู่ในย่านชุมชนและใกล้แหล่งบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การคมนาคมสะดวก สามารถได้รับบริการทางสุขภาพได้ง่าย จึงทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทในการให้บริการสุขภาพมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

3. บทบาทของครูที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำ เกี่ยวกับสุขภาพ

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวม ครูมีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 ขนาด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูไม่ได้สอนวิชาสุขศึกษาโดยตรง แต่เป็นเพียงครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาต่างประเทศ ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี คณิตศาสตร์ ฯลฯ โอกาสที่ครูจะสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพจึงมีช่วงที่เป็นชั่วโมงพบครูประจำชั้น (Home room) และในชั่วโมงที่ครูทำการสอนเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามการสอนวิชาอื่น ๆ ให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับวิชาสุขศึกษานั้น ครูสามารถทำได้บ้างน้อยบ้างตามลักษณะของวิชา ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (2525 : 68) กล่าวว่า

"การจัดการสอนวิชาสุขศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ นั้น หมายถึงการใช้วิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรให้สอนเนื้อหาและทักษะของวิชาสุขศึกษาม้างเท่าที่โอกาสอำนวย ดังนั้นการสอนสุขศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ มากบ้าง น้อยบ้าง ตามลักษณะและธรรมชาติของวิชานั้น ๆ วิชาที่สุขศึกษามีความสัมพันธ์มาก ได้แก่ พลศึกษา วิทยาศาสตร์ และสังคม เป็นต้น ส่วนวิชาที่สุขศึกษามีความสัมพันธ์น้อยรองลงมา ได้แก่ ภาษาไทย ศิลปศึกษา ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ เป็นต้น"

แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ครูมีบทบาทในเรื่องการเสนอรายชื่อหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพให้บรรณารักษ์ห้องสมุดสั่งซื้อ และการจัดทำมุมหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยจัดหนังสืออ่านเพิ่มเติม วารสาร และเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพไว้ใน

ห้องเรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูไม่มีวุฒิทางสุขศึกษา จึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาสุขศึกษา และขาดความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเพิ่มเติม จึงทำให้ครูมีบทบาทในการเสนอรายชื่อหนังสือ ตลอดจนการจัดทำมุมหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพอยู่ในระดับน้อย

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการสอนสอดแทรกสุขศึกษา และการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กมีบทบาทต่อการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ พบว่า ไม่มี ความแตกต่างระหว่างคู่แต่อย่างใด แต่จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีบทบาทในการสอนสอดแทรกสุขศึกษาและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบน้อย จึงมีโอกาสดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบเพียง 21 - 30 คน (ร้อยละ 62.50) ทำให้ครูสามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างทั่วถึง ส่วนครูประจำชั้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมีนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบประมาณ 31 - 40 คน (ร้อยละ 55.66) และครูประจำชั้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบมากถึง 41 - 50 คน (ร้อยละ 56.48) ทำให้ครูไม่สามารถให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียนได้ทั่วถึง ดังนั้นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจึงมีโอกาสนในการสอดแทรกเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพในวิชาที่ทำการสอน และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม ได้มากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง

4. บทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนรวมครูในโรงเรียนมัศึกษามีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ คุรุพันธ์ (2527: 118 - 119) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในและนอกโครงการสุขภาพสายการศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานโครงการ

สุขภาพในโรงเรียนที่สำคัญได้แก่ การขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดความร่วมมือจากครู และนักเรียน เนื่องจากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงานสุขภาพในโรงเรียน นอกจากนี้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอาจเห็นว่า เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพราะจากการวิจัยพบว่า ครู ร้อยละ 83.07 ระบุว่า โรงเรียนมัศึกษามีคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ ซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องมีหน้าที่จัดดำเนินงานรวมทั้งติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยครูอาจเห็นว่านอกเหนือความรับผิดชอบของตน อีกทั้งครูมีหน้าที่รับผิดชอบงานสอนอยู่แล้ว ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ครูร้อยละ 73.70 ทำการสอนสัปดาห์ละ 16 - 20 คาบ และยังมีงานพิเศษนอกเหนือจากการสอนอีก เช่น งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการการเงินพัสดุ และงานวิชาการ เป็นต้น อีกทั้งครูยังขาดความรู้ในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนทำให้โครงการสุขภาพในโรงเรียนยังไม่บรรลุความมุ่งหมาย ดังที่ ปรีชา กิจวัฒน์ชัย (2523 : 27) กล่าวว่า การขาดความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นผลทำให้การส่งเสริมสุขภาพของเยาวชนไม่บรรลุเท่าที่ควร

แต่เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีฝ่ายบริหารและครูอนามัยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง อีกทั้งโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนใกล้แหล่งบริการสาธารณสุข การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือทำได้สะดวก ครูประจำชั้นจึงมีบทบาทในด้านนี้น้อย ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ครูมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กยังขาดครูอนามัยโรงเรียนซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ประกอบกับโรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลจากหน่วยงานสาธารณสุข การติดต่อประสานงานไม่สะดวกเท่าที่ควร ทำให้ครูทุกคนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กจึงต้องร่วมมือกันในการติดต่อประสานงานมากกว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

เมื่อพิจารณาบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นรายข้อพบว่า ครูมีบทบาทอยู่ในระดับน้อยในเรื่อง

การแจ้งผลการเจ็บป่วยของนักเรียนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการให้ความรู้ทางสุขภาพแก่นักเรียน การแยกนักเรียนที่มีอาการสงสัยว่าเป็นโรคติดต่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจ การให้คำปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อวางแผนให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน การเยี่ยมเยียนหน่วยงานสาธารณสุขในท้องถิ่นตามโอกาสอันควร เช่น เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นในชุมชน เมื่อมีงานพิธีหรืองานวิชาการ และการเข้าฝึกอบรม การมีจรรยาบรรณมาลกับหน่วยงานกาชาดเพื่อนำความรู้มาใช้ประโยชน์กับนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานสาธารณสุขกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนะศักดิ์ รอดเมฆ (2528: 92-93) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคล และสมาคมทางวิชาชีพรวมทุกข้อ พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}_t = 1.91$) และเมื่อพิจารณาจำแนกกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จะเห็นว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันคืออยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}_t = 2.02$)

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดกลาง และครูในโรงเรียนขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีบทบาทต่อการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกัน ส่วนครูในโรงเรียนขนาดกลาง กับขนาดเล็ก มีบทบาทในด้านนี้ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทต่อการประสานงานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำกัด อีกทั้งสถานที่ตั้งของโรงเรียนยากต่อการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพราะอยู่ในชนบทห่างไกล การติดต่อประสานงาน เป็นไปได้ยาก ครูในโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องให้ความร่วมมือกันในการติดต่อประสานงาน เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงจะได้รับบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมักอยู่ในชุมชน การติดต่อกับหน่วยงานสาธารณสุข เป็นไปได้ง่าย ทำให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีบทบาทมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่องบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามการรับรู้ของตนเอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารควรจัดให้คณะครูอาจารย์ เข้าร่วมการอบรม สัมมนา และประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยอาจจัดในช่วงปิดภาคเรียนหรือวันหยุดราชการ เพื่อให้คณะครูอาจารย์มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญตลอดจนให้ความร่วมมือในการจัดดำเนินการสุขภาพในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ควรสนับสนุนให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการจัดดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มากขึ้น โดยให้ครูได้มีโอกาสดูงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนเมื่อมีการประชุมคณะครูอาจารย์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มากขึ้น ตลอดจนจัดทำคู่มือความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานแก่ฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ควรจัด "สัปดาห์พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน" โดยให้ครู นักเรียน ตลอดจนผู้บริหารได้มีส่วนร่วมในการจัดดำเนินการร่วมกัน
3. ควรให้มีการประชุม สัมมนา และอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้และเพิ่มพูนทักษะในการบริการสุขภาพแก่นักเรียน ให้แก่คณะครูอาจารย์ เช่น การปฐมพยาบาล การตรวจสุขภาพ การจัดทำบัตรบันทึกสุขภาพ การทดสอบสายตา และการทดสอบการได้ยิน โดยเชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือครูอนามัยโรงเรียนมาเป็นวิทยากร ซึ่งอาจจะใช้เวลาช่วงหลังเลิกเรียน หรือวันหยุดราชการ โดยให้ครูได้มีการศึกษาปฏิบัติเกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ ด้วย
4. ในชั่วโมงพบครูประจำชั้น (Home room) หรือชั่วโมงที่ทำการสอน ครูประจำชั้นควรมีบทบาทในการวางแผนการสอนสอดแทรกสุขภาพและการแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียนให้มากขึ้น โดยจัดเรื่องราวที่จะนำเสนอให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อต่าง ๆ และให้ความรู้ในสิ่งที่นักเรียนสนใจ เช่น การเป็นสิ่ว การควบคุมน้ำหนัก เป็นต้น นอกจากนี้ครูประจำชั้นควรให้นักเรียนช่วยกันจัดหาและรวบรวมหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อจัดทำมุมหนังสือในห้องเรียน

5. โรงเรียนควรจัดให้มี "วันพัฒนาสุขภาพในโรงเรียน" ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครู ผู้บริหาร นักเรียน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนผู้ปกครอง ได้พบปะแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จัดให้มีนิทรรศการทางวิชาการโดยครูและนักเรียน และมีการบริการสุขภาพแก่นักเรียนโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อันจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งจะทำให้การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข เป็นไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้งานวิจัยเรื่อง บทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ครั้งต่อไป ควรเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการสังเกตและการสัมภาษณ์ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. ควร เปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างบทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กับ บทบาทของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3. ควร เปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการศึกษาอบรม เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในและนอกโครงการ สุขศึกษาสายการศึกษา

4. ควร เปรียบเทียบบทบาทของครูที่มีต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูอนามัยโรงเรียน และนักเรียน